

Даниял кітабы — Үшінші нөмір

Қос аяндар

Jeff Pippenger

2023-11-25

Қазіргі уақытта біз Даниял кітабындағы Леуіліктер жиырма алтыншы тараудағы «жеті мезгілді» қарастырып отырмыз. Көздерін жұмуға өздері таңдағандардан бұл жасырын, бірақ көруді қалайтындар үшін ол сонда бар. Біз Даниял кітабының сегізінші тарауының он үшінші аятынан бастаймыз.

Сонда мен бір әулиенің сөйлеп тұрғанын естідім; және әлгі сөйлеп тұрған белгілі бір әулиеге басқа бір әулие: «Күн сайынғы құрбандыққа, қаңыратып-жоятын заңсыздыққа қатысты, киелі орынды да, жасақты да тапталуға беру жөніндегі аян қашанға дейін созылады?» — деді. Даниял 8:13.

Аят “сонда” деген сөзбен басталады және Даниял алдыңғы он аятта жаңа ғана көрген пайғамбарлық тарихтың көрінісінен оны айырып көрсетеді. Тараудың бірінші және екінші аяттары Даниял бұл аянды қай жылы қабылдағанын, сондай-ақ оны Ұлай өзенінің бойында қабылдағанын көрсетеді. Үшінші аяттан он екінші аятқа дейін ол пайғамбарлық тарихтың көрінісін “көреді”. “Сонда” ол сұрақ пен жауаптан тұратын көктегі сұхбатты “естиді”. Он бесінші аятта ол жаңа ғана “көрген” пайғамбарлық тарих көрінісінің нені білдіретінін іздей бастайды. Даниял үшінші аяттан он екінші аятқа дейін “көрген” аян мен ол “естіген” көктегі сұхбаттың арасындағы айырмашылықты тану аса маңызды, өйткені бұлар екі түрлі аян.

Ал көздерің бақытты, өйткені көреді; құлақтарың бақытты, өйткені естиді. Матай 13:16.

Он үшінші аяттағы сұрақ: «Көрініс қанша уақытқа созылады?» — деген сұрақ, ал мұнда «көрініс» деп аударылған сөз он алтыншы аяттағы «көрініс» деп аударылған сөзден өзге бір еврей сөзі болып табылады.

Сонда мен Ұлайдың жағаларының арасынан бір адамның дауысын естідім; ол шақырып: «Ғабриел, мына адамға осы аянды түсіндір»,—деді. Даниял 8:16.

Екі түрлі еврей сөзін ағылшын тіліндегі “vision” деген бір сөзбен аударудың салдарынан, Леуіліктер кітабының жиырма алтыншы тарауындағы “жеті уақыт” “көз алдында тұрып-ақ жасырылған” болды. Киелі кітапты тек үстірт шолып шығумен ғана қанағаттанатын зерттеушілер бұл екі түрлі еврей сөзін бір сөз деп санайды, бірақ мұны олар өз қауіп-қатеріне барып істейді.

«Үстіртін шолып шығудың пайдасы аз болады. Оны ұғыну үшін байыпты зерттеу мен шын ықыласты, күш салуды талап ететін оқу қажет. Сөзде жер бетінің астына жасырылған қымбат кен тамырларындай ақиқаттар бар. Адам алтын мен күмісті қалай қазып іздесе, солай оларды қазып іздегенде, жасырын қазыналар ашылады. Ақиқаттың дәлелі Киелі Жазбаның өзінде екеніне нық сеніңіз. Бір аят өзге аяттардың сырын

ашатын кілт болып табылады. Бай да жасырын мағына Құдайдың Киелі Рухы арқылы ашылып, Сөзді түсінуімізге айқын етеді: “Сенің сөздеріңнің ашылуы нұр береді; карапайымдарға түсінік береді.”» Fundamentals of Christian Education, 390.

Бізге Құдай Сөзінде «әрбір фактінің өз орны бар» екені хабарланған, ал егер сегізінші тарауда «аян» деп аударылған екі түрлі еврей сөзі бар деген фактіні елемеді таңдасақ, онда біз өзімізге Лаодикеялық соқырлықты өз қолымызбен таңамыз. Ежелгі нақылда былай делінеді: «көруді қаламайтындардай соқыр ешкім жоқ».

«Киелі кітапта адамдарға осы өмірге не келер өмірге лайық етілу үшін түсінулері қажет барлық қағидалар қамтылған. Және бұл қағидаларды бәрі де түсіне алады. Оның тәлімін бағалайтын рухы бар ешкім Киелі кітаптан бір ғана үзіндіні оқып, одан өзіне пайдалы бір ой алмай қала алмайды. Бірақ Киелі кітаптың ең құнды тәлімі кездейсоқ не жүйесіз зерттеу арқылы игерілмейді. Оның ұлы ақиқаттар жүйесі асығыс не ұқыпсыз оқырманға аңғарылатындай етіп берілмеген. Оның көптеген қазыналары беткі қабаттың әлдеқайда тереңінде жатыр, әрі оларға тек ынталы ізденіс пен үздіксіз күш-жігер арқылы ғана қол жеткізуге болады. Сол ұлы тұтастықты құрайтын ақиқаттар ‘аз-аздан мұнда, аз-аздан онда’ ізделіп, жиналуға тиіс». Ишая 28:10.

«Осылайша зерттеліп, бір жерге жинақталғанда, олардың бір-біріне мінсіз сай келетіні анықталады. Әрбір Ізгі хабар басқаларына толықтыру болады, әрбір пайғамбарлық екіншісінің түсіндірмесі, әрбір ақиқат басқа бір ақиқаттың дамуы болып табылады. Яһуди тәлім-тәртібінің рәміздік бейнелері Ізгі хабар арқылы айқындалады. Құдай сөзіндегі әрбір ұстанымның өз орны, әрбір фактінің өз мәні бар. Ал толық құрылым, ниеті мен жүзеге асырылуында, Өз Авторы туралы куәлік етеді. Мұндай құрылымды Шексіздің санасынан басқа ешбір ақыл neither ойлап таба да, жасап шығара да алмас еді». Education, 123.

«Көру» сөзі Даниял кітабының сегізінші тарауында он рет кездеседі, бірақ сол он қолданыс екі түрлі еврей сөзіне жатады, әрі ол сөздердің мағыналары бірдей емес. Егер олардың мағынасы бір болса, Даниял сол он қолданыстың әрқайсысында сол сөздердің біреуін ғана қолданар еді. Даниял екі сөзді жазды, өйткені ол екі сөздің әрқайсысының өзіне тән мағынасы бар, және олардың бірі Даниялдың «көрген» аянын, ал екіншісі оның «естіген» аянын білдіреді. Он үшінші аятта «көру» деп аударылған сөз — *châzôn*, және ол «көрініс», немесе «аян», «түс» не «оракул» дегенді білдіреді. Мен оның анықтамасына және Даниялдың оны қалай қолданатынына сүйеніп, оны «пайғамбарлық тарихтың аяны» деп атаймын.

Даниял кітабының сегізінші тарауының бірінші аятында Даниял: «маған бір аян көрінді»,— дейді; ал екінші аятта ол екі рет «аян ішінде көрдім» деп мәлімдейді. Содан кейін он үшінші аятта: «Аян қанша уақытқа созылады?» деген сұрақ қойылады. Осы қолданыстардың бәрі еврей тіліндегі «*châzôn*» сөзі болып табылады. Содан соң он бесінші аятқа келеміз; бұл, бәлкім, Даниялдың дәл сол сөзді қолданған ең маңызды жері, өйткені ол: «мен»... «аянды көріп, оның мәнін іздедім»,— дейді. Даниял *châzôn* аянды көргеннен кейін, оның нені білдіретінін түсінгісі келді. Бұл — Леуіліктер кітабының жиырма алтыншы тарауындағы

«жеті уақыттың» осы тарауда жасырылуына зор қатысы бар шындық.

Ол сондай-ақ он жетінші және жиырма алтыншы аяттарда *châzôn* сөзін қолданады. «Көру» деген сөз Даниял кітабының сегізінші тарауында он рет кездеседі, және сол қолданыстардың жетеуін *châzôn* сөзі білдіреді. Даниял «көру» деп аударылатын басқа еврей сөзін төрт рет қолданады. Ол басқа еврей сөзі — *mar'eh*, және оның мағынасы «көрініс».

Châzôn Даниял кітабының сегізінші тарауында жеті рет кездеседі, ал *mar'eh* төрт рет кездеседі; осы екеуі бірігіп, Даниял кітабының сегізінші тарауында ағылшын тіліндегі “*vision*” сөзінің он рет қолданылуын білдіреді. Жетіге төртеуді қосқанда он бір болады, өйткені Даниял *mar'eh* сөзін қолданған орындардың бірінде ол өзінің анықтамасына дәл сәйкес аударылған; себебі он бесінші аятта Даниял пайғамбарлық тарихтың *châzôn* аянының “мағынасын іздегенде”, оның алдында “адамға ұқсас біреу тұрды”. Мұндағы “ұқсас” сөзі — *mar'eh*. Сондықтан Даниял Даниял кітабының сегізінші тарауында *mar'eh* сөзін төрт рет қолданады, және оның бір реті “*appearance*” деген негізгі анықтамасына сәйкес аударылады, ал қалған үш реті “*vision*” деп аударылады.

Мен Кинг Джеймс Киелі кітабын аударған адамдарға қандай да бір сын айтып тұрған жоқпын. Алайда он үшінші аятта Кинг Джеймс Киелі кітабындағы жалғыз қосылған сөздің (құрбандық) бар екені атап өтілуі тиіс; шабыт оның “мәтінге жатпайтынын” анық мәлімдейді. Бұдан әрі шабыт бұл қосылған сөздің “адамдық даналықпен қосылғанын” айтады. Дәл сол тараудың өзінде екі түрлі еврей сөзі бірдей ағылшын сөзімен аударылған. Осы екі сөздің арасындағы айырмашылықты танудың неге соншалықты маңызды екенінің себебі аса терең мәнге ие.

Мен, дәл өзім Даниял, сол аянды көріп, оның мәнін ұғынуға ұмтылғанымда, міне, алдымда адам кейпіне ұқсас біреу тұрды. Сонда мен Улайдың жағалары арасынан бір адамның дауысын естідім; ол шақырып: «Ғабриел, бұл адамға аянды ұқтыр»,— деді. Даниял 8:15, 16.

Даниял жаңа ғана өзі «көрген» «*châzôn* аянын» «мәнін түсінуге» ұмтылған кезде, Мәсіх Жебірейілге Даниялға жаңа ғана өзі «естіген» «*mar'eh* аянын» түсіндіруді бұйырады. Даниял пайғамбарлық тарихтың аянын түсінгісі келді, бірақ он үшінші аятта Палмони (сөйлеген әлгі белгілі қасиетті жан) деп анықталған Мәсіх Жебірейілге Даниялға «*châzôn* аянын» емес, «*mar'eh* аянын» түсіндіруді тапсырды. Он бесінші және он алтыншы аяттарда Жебірейілдің белгіленген мақсаты — Даниялға «*mar'eh* аянын» түсіндіру; бұл «аян» деп аударылған, «сыртқы көрініс» дегенді білдіретін сөз, Даниял түсінгісі келген пайғамбарлық тарихтың аяны емес. Жебірейілдің өзіне жүктелген міндетін мойындамайынша, Леуіліктер жиырма алтыншы тараудағы «жеті уақыт» көз алдында тұрып-ақ жасырын қалады.

Жиырма алтыншы аятта «аян» деп аударылған еврейше екі сөздің екеуі де сол бір аяттың өзінде орналасқан, әрі бұл аят Даниялдың «жеті уақыт» туралы куәлігінің ақиқатын ашатын басты кілттердің біріне айналады.

Ал айтылған кеш пен таң туралы аян шындық; сондықтан аянды жасырып қой, өйткені ол көп күндерге арналған. Даниял 8:26.

Жиырма алтыншы аятта «кештер мен таңдар туралы аян» — *maḡ'eḥ* аяны, яғни «көрініс» дегенді білдіреді, ал «мөрленуге» тиіс болған аян — пайғамбарлық тарихтың *châzôn* аяны. «Кештер мен таңдар» деген тіркес осы екі аянның арасындағы айырмашылықты даралап, айқындап береді. Мұны ол Киелі кітаптың жазылуындағы адамдық фактордың тағы бір мысалы арқылы жүзеге асырады. Адамдық фактор Киелі кітаптың сөздерін жазып қалдырған пайғамбарлардан ғана емес, сонымен бірге Киелі кітапты аударғандардан да тұрды. Киелі кітап, Мәсіх сияқты, құдайлық пен адамдықтың қосындысын білдіреді. Сол адамдық табиғат тарих бойымен, Адам ата күнә жасағаннан кейінгі кезден бастап, Киелі кітапты жазып қалдырғандар мен аударғандарға дейін жалғаса түсті. Мәсіх те, Киелі кітап та — Құдай Сөзі, әрі Құдай Сөзі таза, өйткені бұл қосындыдағы құдайлық әрдайым тәнде болған қандай да бір шектеулердің бәрінен үстем болды.

Иса Мәсіхтің қызметшісі, елші болуға шақырылған, Құдайдың Ізгі хабары үшін бөлініп қойылған Пауыл, (Ол осы Ізгі хабарды киелі жазбаларда Өз пайғамбарлары арқылы алдын ала уәде еткен еді,) Оның Ұлы — тәні бойынша Дәуіттің ұрпағынан болған Иеміз Иса Мәсіх туралы. Римдіктерге 1:1–3.

«Кеш пен таң» деген тіркес Құдай Сөзінде қайта-қайта кездеседі, әрі ол әрдайым «кеш пен таң» деп аударылады; жиырма алтыншы аятта да солай, сондай-ақ Жаратылыс кітабындағы жаратылыс туралы баяндауда да қайта-қайта: «кеш болды, таң атты...» деп берілетіні сияқты. Шынында да, әрбір фактінің өз орны бар (ал бұл фактіні түсіну аса маңызды), Киелі кітаптағы «кеш пен таң» деген тіркес «кеш пен таң» деп аударылмайтын жалғыз жер (жиырма алтыншы аяттағыдай емес) — Даниял кітабының сегізінші тарауындағы он төртінші аят. Дәл сол жерде, әрі Құдай Сөзіндегі тек сол жерде ғана, «кеш пен таң» деген тіркес жай ғана «күндер» деп аударылған.

Сонда ол маған: «Екі мың үш жүз кеш пен таңға дейін; содан кейін қасиетті орын тазарады»,— деді. Даниял 8:14.

Он екі аяттан кейін, Даниялдың сол тарауында, еврейше «кеш және таң» деген тіркес әрдайым қалай аударылса, солай аударылған; бірақ Адвентизмнің өзекті тірегі мен іргетасы болып тұрған аятта бұл тіркес жай ғана «күндер» деп аударылған. King James Інжілінің аудармашыларын осындай өрескел қайшылық жасауға қандай ықпал итермеледі? Олар жиырма алтыншы аяттағы бұл тіркесті Киелі кітаптың өзге барлық жерлеріндегі қолданысымен үйлесімді түрде аударған еді. Бірақ жиырма алтыншы аяттан он екі аят бұрын, он төртінші аятта, олардың адами болмысы он үшінші аяттағы сұрақтың жауабына ерекше айырма дарытты. Ал он үшінші аяттағы сұрақтың құрамына Киелі кітапқа қосылмауға тиіс болған бір сөз — (кұрбандық) — енгізілген еді. Құдай он төртінші аяттың аса терең әрі айрықша түрде ерекшеленіп тұруын қалады. Осылай ете отырып, Ол сондай-ақ Жәбірейілге Даниялға ұғындыру тапсырылған нәрсенің не екенін де айқындады.

Он алтыншы аятта Иса, Даниял пайғамбарлық тарихтың *châzôn* аянын түсінуге ұмтылып жүргеніне қарамастан, Жәбірейілге Даниялға *mar'eh* аянын ұғындыруды бұйырды. Жиырма алтыншы аятта «айтылған кештер мен таңдардың аяны» «ақиқат» делінеді. *châzôn* аяны пайғамбарлық «көрініс» болған, ал *mar'eh* аяны «айтылған» болды, өйткені ол ауызша айтылған еді. Ол он төртінші аятта Пальмонидің: «екі мың үш жүз кеш пен таңға дейін; содан кейін қасиетті орын тазарады», — деп айтқан сөзінде білдірілген болатын. Жиырма алтыншы аятта «кештер мен таңдар» деген тіркес қолданылып, оның «айтылған» аян екені көрсетіледі; мұның өзі Даниял кітабының сегізінші тарауындағы осы екі аяның арасындағы айырмашылықты айқындау үшін берілген. Даниял «көрген» және түсінгісі келген пайғамбарлық тарих аяны, Даниял «естіген» әрі «айтылған» аяннан бөлек еді. Ең маңыздысы, Даниял «естіген» аян — Жәбірейіл Даниялға ұғындыруға тиіс болған аян еді.

Қасиетті Киелі кітапты жазуға қатысқан адамзат Даниял кітабының сегізінші тарауында «аян» сөзін он рет тіркеп, сол арқылы «көрілген» бір аян мен «естілген» басқа бір аяның арасындағы айырмашылықты жасырды. Осылай ету арқылы, олар Мәсіхтің Даниялдың «көрген» аянынан гөрі, оның «естілген» аянды түсінуін қалаған ниетін айқындайтын екпінді көмескіледі. Енді Ғабриелдің өзіне тапсырылған міндетті орындау үшін не істейтінін қарастыра аламыз.

Сонда ол мен тұрған жерге таяп келді; ал ол келгенде, мен қорқып, жүзіммен жерге құладым. Бірақ ол маған: «Түсін, ей, адам ұлы, өйткені бұл аян ақырғы уақытқа қатысты», — деді. Ол менімен сөйлесіп тұрған кезде, мен жүзіммен жерге қарап, терең ұйқыға кеттім; бірақ ол маған қолын тигізіп, мені тік тұрғызды. Сосын ол былай деді: «Міне, қаһардың соңғы кезеңінде не болатынын саған білдіремін; өйткені ақыр заман белгіленген уақытта болады». Даниял 8:17–19.

Енді Жәбірейіл Даниялға ақиқат болып табылатын екі мың үш жүз кеш пен таң туралы көріністі түсіндіру ісін бастайды. Әуелі ол оған пайғамбарлық тарихтың көрінісі — *châzôn* көрінісі — «ақыр заманға» қатысты болатынын хабарлайды. Содан кейін, Даниял пайғамбарлық ұйқыда жатқанда, Жәбірейіл оған қолын тигізіп, оны тік тұрғызды. Ол оған: «Саған білдіремін», — дейді.

Палмонидің (Мәсіхтің) Жәбірейілге: «Жәбірейіл, осы адамға кештер мен таңдар туралы *mar'eh* көрінісін ұқтыр», — дегенде, соны істеуді бұйырғаны осы еді. Жәбірейіл Даниялға: «ашудың соңғы кезеңінде не болатынын» білдіретінін айтады. Міне, осы! Леуіліктер кітабының жиырма алтыншы тарауындағы «жеті уақыт» осы! Ол дәл Жәбірейіл пайғамбарларды қайта-қайта куәлік етуге және өз жазбаларында қолдануға жетелеген пайғамбарлық тәсілдің өзімен жасырылған! Бұл тәсіл — «үстіне үстіне жол, мұнда азғана, анда азғана».

Урия Смиттің «Даниял мен Аян туралы ойлар» атты кітабында (онымен барлық адвентистер, тіпті олардың көршілері де таныс болуы тиіс) Смит Даниял кітабының сегізінші тарауының он жетіден он тоғызыншы аяттарына қатысты былай деп түсініктеме береді:

«Белгіленген уақытта ақырдың болатыны туралы және қаһардың соңғы шегінде не болатынын оған білдіретіні туралы жалпы мәлімдеме жасап, ол аянды түсіндіруге кіріседі. Қаһар белгілі бір уақыт кезеңін қамтитын ұғым ретінде түсінілуге тиіс. Қандай уақыт? Құдай Өзінің халқы Израилге олардың зұлымдығы үшін Өз қаһарын төгетінін айтты; сөйтіп Ол “Израилдің арамза зұлым әміршісі” жөнінде нұсқау берді: “Тәжді алып таста да, тәжді шешіп ал.... Мен оны төңкеремін, төңкеремін, төңкеремін; және заңды иесі келмейінше, ол енді болмайды; Мен оны соған беремін”. Езекиел 21:25–27, 31.»

«Міне, бұл — Құдайдың Өзінің келісімдегі халқына қарсы қаһарының кезеңі; осы кезеңде қасиетті орын мен жасақ тапталуға тиіс. Израил Бабыл патшалығына бағындырылған кезде, тәжді білдіретін баскиім алынып, тәж түсірілді. Ол пайғамбар сөзді үш рет қайталағанына сәйкес, әуелі Мидиялықтар мен Парсылар арқылы, кейін Гректер арқылы, тағы да Римдіктер арқылы қайта-қайта төңкерілді. Сонан соң яһудилер Мәсіхті қабылдамай тастағаннан кейін, көп ұзамай жер жүзінің түкпір-түкпіріне бытырап кетті; ал рухани Израил тәндік ұрпақтың орнын басты; бірақ олар жердегі биліктерге тәуелді күйде, Дәуіттің тағы қайта орнатылғанға дейін, — оның заңды мұрагері, Мәсіх, Тыныштық Әміршісі келіп, тақ Оған берілгенге дейін, — солай бола береді. Сонда қаһар тоқтайды. Енді періште Даниялға осы кезеңнің ақырғы соңында не болатынын білдірмек». Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 201, 202.

Смит айқындап отырған «қаһар» Манасенің б.з.д. 677 жылы ассириялықтар тарапынан Бабылға алып кетілуінен басталды. Өкінішке қарай, Смит б.з.д. 586 жылы Седекияхтың тақтан құлатылуын алып, оны он тоғызыншы аяттағы «қаһар» кезеңінің бастапқы нүктесі ретінде белгілейді. Смит аяттағы «қаһардың ақырғы соңы» дегеннің нені білдіретінін мүлде қарастырмайды. Ол мұны жай ғана «қаһар» ретінде қабылдайды; алайда егер қаһардың «ақырғы соңы» бар болса, онда грамматика мен логика кем дегенде қаһардың «алғашқы соңы» да бар екенін талап етеді. Смит жетпіс жылдық тұтқындық б.з.д. 606 жылы Набуходоносордың Ехоякимге қарсы жасаған алғашқы шабуылынан басталғанын білді, бірақ соған қарамастан қаһар кезеңінің басталуын Набуходоносордың Яһуданың соңғы патшасы Седекияхқа қарсы жүзеге асырған үшінші шабуылынан деп белгіледі.

«Бізде оның [Даниялдың] ерте өмірі туралы басқа кез келген пайғамбардікінен гөрі егжей-тегжейлірек мәлімет бар болғанымен, оның патшалық әулеттен, бәлкім, осы уақытқа қарай өте көбейіп кеткен Дәуіт үйінен шыққаны болмаса, туған тегі мен шыққан әулеті мүлде беймәлім күйінде қалдырылған. Ол алғаш рет Яһуданың асыл тұқымды тұтқындарының бірі ретінде, Бабыл патшасы Набуходоносордың билігінің бірінші жылында, б.з.д. 606 жылы жетпіс жылдық тұтқындықтың басында көрінеді. Еремия мен Аббақұқ әлі де өз пайғамбарлықтарын айтып жатқан еді. Езекиел көп ұзамай, ал сәл кейінірек Обадиа бастады; бірақ бұлардың екеуі де өз қызметін Даниялдың ұзақ та даңқты қызмет жолы аяқталудан талай жыл бұрын тәмамдады. Одан кейін тек үш пайғамбар ғана келді: б.з.д. 520–518 жылдары қысқа мерзім бойы бір мезгілде пайғамбарлық қызмет атқарған Хаггай мен Зәкәрия, және Ескі Өсиет пайғамбарларының соңғысы Малахи, ол б.з.д. 397 жылдың шамасында аз ғана уақыт қызмет етті». Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 19.

Смит он тоғызыншы аяттағы «қаһарды» уақыт кезеңі ретінде дұрыс анықтады. Ол бұл кезеңді Даниял кітабының сегізінші тарауының он үшінші аятына сәйкес киелі орын мен әскердің тапталу кезеңі ретінде дұрыс анықтады, сондай-ақ оның аяқталу нүктесін 1844 жылғы 22 қазан деп дұрыс белгіледі.

Смит ішінара дұрыс болды, бірақ өзіне тән пайғамбарлық қолдануларының сипатына сай әрекет етіп, шындықтан ауытқыды. Ол пайғамбарлық сөзді түсіндіруде тарихтың өзіне бағыт беруіне жол берді, ал оның орнына тарихты түсінуді пайғамбарлық сөздің өзі бағыттауға тиіс еді. Егер біз пайғамбарлық тарихты Киелі кітаптың өзі айқындауына жол берсек, онда тарихқа келуде дұрыс мәліметке ие боламыз.

Киелі кітапта адамның кімнен жеңілсе, соның құлы болатыны үйретіледі.

Олар өздеріне еркіндік уәде еткенмен, өздері бұзылудың құлдары; өйткені адам кімнен жеңілсе, соған құлдыққа түседі. 2 Петір 2:19.

Манасе б.з.д. 677 жылы Бабылға тұтқынға әкетілді. Яһуданың жеңіліске ұшырап, құлдыққа түсірілуі дәл сол жерде басталды. Бұл — 1843 және 1850 жылдардағы екі кестеде де көрсетілген бастау нүктесі; сол кестелерді Уайт апай дұрыс деп құптайды. Смит Даниял кітабының сегізінші тарауының он үшінші аятына қатысты тапталуды Яһуданың соңғы патшасы Седекиядан бастайды. Седекия үдемелі соттың бастауы емес, соңы болды. Уайт апай Манасенің Бабылдағы тұтқындығы алда болатын нәрсенің «кепілі» болғанын айқындайды. «Кепіл» — алғашқы жарна, әрі соңынан өзге төлемдері жалғасатын бір сатып алудың басталуын білдіреді.

«Пайғамбарлар өз ескертулері мен насихаттарын адалдықпен жалғастыра берді; олар Манасаға да, оның халқына да қорықпастан сөйледі; бірақ бұл хабарлар менсінілмеді; кері тайған Яһуда құлақ аспады. Халық егер тәубеге келмеген күйінде қала берсе, олардың басына не түсетінінің айқын белгісі ретінде, Жаратқан Ие олардың патшасының ассириялық әскерлер тобының қолына түсуіне жол берді; олар “оны кісендеп, уақытша астаналары болған Бабылға алып кетті”. Осы қасірет патшаны есін жиғызды; “сонда ол өз Құдайы Жаратқан Иеге жалбарынып, ата-бабаларының Құдайының алдында қатты кішірейді, Оған сиынды: сонда Ол оның тілегін қабыл алып, жалбарынуын естіп, оны қайтадан Иерусалимге, өз патшалығына алып келді. Сонда Манаса Жаратқан Иенің Құдай екенін білді”. 2 Шежірелер 33:11–13. Алайда бұл тәубе, қаншалықты айрықша болғанымен, патшалықты ұзақ жылдар бойғы пұтқа табынушылық әдеттердің бұзғыш ықпалынан құтқару үшін тым кеш келді. Көптеген адамдар сүрініп, құлап, ендігері қайта тұра алмады». Prophets and Kings, 382.

Манасе “жеті уақыттың” “қарғысының” басталуындағы “алғашқы жарнаны” белгіледі; бұл соңғы “қаһар” еді, өйткені “алғашқы қаһар” б.з.д. 723 жылы солтүстік патшалық тұтқындыққа әкетілген кезде-ақ басталып қойған болатын. Содан кейін, Даниел тұтқындыққа әкетілген Жоақымның тақтан құлатылуы кезінде, Еремия көрсеткен жетпіс жылдық тұтқындық б.з.д. 606 жылы басталды. Жоақымнан кейінгі екі патшадан соң Иерусалим қирады, ал Яһуданың соңғы патшасы Седекия өз ұлдарының өз көз алдында

өлтірілгенін көрді, содан кейін оның көздері ойылып алынып, өзі Бабылға тұтқын ретінде әкетілді.

Смит бүкіл үдемелі сотты Седекияға теліп, өзінің жорамалын дәлелдейтін мәтін ретінде Седекияға шығарылған үкімді қолданды. «Зұлым әрі арамдалған әмірші» болған Седекияға шығарылған үкім, Яһуданың тәжі Мәсіх патшалық орнату үшін келгенге дейін алынуға тиіс екенін расында да айқындады. Смит былай деді: «олар жердегі биліктерге бағыныштылықта, әрі Дәуіттің тағы қайтадан орнатылғанға дейін,—оның заңды мұрагері, Мәсіх, Тыныштық Әміршісі келгенге дейін, солай бола береді, ал сонда ол Оған беріледі». 1844 жылғы 22 қазанда, Даниял кітабының жетінші тарауының он үшінші және он төртінші аяттарының орындалуымен, Адам Ұлы ретінде бейнеленген Мәсіх патшалықты қабылдау үшін Әкенің алдына келді.

Мен түнгі аяндарда көрдім: міне, көктің бұлттарымен Адам Ұлына ұқсас Біреу келіп, Ежелгі Күндерге жетті; және Оны Оның алдына алып келді. Сонда Оған билік, даңқ және патшалық берілді, сондықтан барлық халықтар, ұлттар және тілдер Оған қызмет етсін; Оның билігі — өтіп кетпейтін мәңгілік билік, әрі Оның патшалығы — жойылмайтын патшалық. Даниял 7:13, 14.

Уайт ханым Даниял кітабының жетінші тарауындағы он үшінші және он төртінші аяттар 1844 жылғы 22 қазанда орындалғанын растайды.

«Мәсіхтің біздің Ұлы Діни Қызметкеріміз ретінде қасиетті орынды тазарту үшін Ең Қасиетті орынға келуі, Даниял 8:14-те көрсетілгендей; Адам Ұлының Ежелгі Күндер Иесіне келуі, Даниял 7:13-те баяндалғандай; және Жаратқан Иенің Өз ғибадатханасына келуі, Малахи арқылы алдын ала айтылғандай, — бәрі бір оқиғаның сипаттамалары; әрі бұл сондай-ақ Мәсіхтің Матай 25-тегі он қыз туралы астарлы әңгімесінде суреттелген күйеу жігіттің неке тойына келуі арқылы да бейнеленген». Ұлы күрес, 426.

Смит «қаһардың ақырғы соңының» шешуші қырын қарастырған жоқ. Ол Яһуданың Манасенің заманында жеңіліске ұшырағанын айқындап берген Киелі кітаптағы қағиданы айналып өтті; сондай-ақ Седекиядан екі патша бұрын басталған тұтқындық та, Седекия өз тағдырына ұшырамай тұрып-ақ Яһуданың Бабылға бағыныштылыққа түсіп қойғанын білдіретін еді. Осындай өрескел елемеулерге қарамастан, ол бәрібір: «міне, бұл — Құдайдың Өзінің келісім халқына деген қаһарының мерзімі; осы мерзім бойы киелі орын мен әскер аяқ асты етілетін кезең», — деп мәлімдеді. Сондықтан ол «Құдайдың қаһарының мерзімін» тікелей Даниял кітабының сегізінші тарауымен және он үшінші аяттағы «қанша уақытқа дейін?» деген сұрақпен байланыстырады. Он төртінші аяттағы жауап 1844 жылдың 22 қазанына дейін болды.

Бабылдық құлдыққа бытырап таратылу тарихы б.з.д. 677 жылы басталып, 1844 жылға дейін жалғасты. Бұл кезең екі мың бес жүз жиырма жылға тең, ал бұл, әрине, Леуіліктер кітабының жиырма алтыншы тарауындағы «жеті уақыт» болып табылады. 1844 жылғы 22 қазанда сол уақыт кезеңінің аяқталуы Даниялға жиырма үш жүз кеш пен таң туралы «*mar'eh vision*»-ға екінші куәлік берді.

Жәбірейілге Даниялға сол аянды түсіндіру бұйырылды, ал Жәбірейілдің істегені — 1844 жылдың 22 қазаны деген аяқталу мерзіміне екінші куәлік беру болды. Ол екі уақыттық пайғамбарлықтың да орындалу мерзімін бекіту үшін екінші куәлік беріп қана қойған жоқ, сонымен бірге Смит дұрыс атап көрсеткендей, 1844 жылға қатысты сол екінші куәлікпен байланысқан уақыт кезеңі он үшінші аятта киелі орын мен жасақтың тапталуға берілу кезеңі ретінде анықталған еді. Он үшінші аяттағы сұрақ: «Күнделікті құрбандыққа және қаңыратып-жоятын заңсыздыққа қатысты аян қанша уақытқа созылады, сөйтіп киелі орын да, жасақ та тапталуға беріледі?» Сол уақыт кезеңі — Леуіліктер кітабының жиырма алтыншы тарауындағы «жеті уақыт» еді.

Смит көрмеген, не анықтаудан жалтарған нәрсе — он тоғызыншы аяттағы «қаһардың» сол қаһардың «соңғы ақыры» екендігі еді. Егер «соңғысы» бар болса, онда «біріншісі» де бар, әрі Даниел «бірінші қаһардың» қашан аяқталғанын он бірінші тарауда анық көрсетеді. Ол Қараңғы ғасырлар кезінде үстемдік еткен папалықты нұсқап отыр, әрі папалықтың қаһар жүзеге асқанша, немесе аяқталғанша, өркендей беретінін мәлімдейді.

Патша өз қалауынша әрекет етеді; ол өзін жоғары көтеріп, өзін әрбір құдайдан да ұлықтайды, әрі құдайлардың Құдайына қарсы таңғаларлық сөздер айтады, және қаһар аяқталғанша өркендейді; өйткені алдын ала белгіленген нәрсе орындалады. Даниял 11:36.

Отыз алтыншы аяттың елші Пауылдың салоникалықтарға жазған екінші хатында мағынасына сай қайталап айтқан аят екені кеңінен мойындалады.

Ешкім сендерді ешқандай жолмен алдамасын; өйткені әуелі сенімнен тайу келмейінше, әрі күнә адамы, құрып кетудің ұлы, ашылып көрінбейінше, ол күн келмейді. Ол Құдай деп аталатынның бәріне немесе табынуға лайық деп саналатынның бәріне қарсы шығып, өзін олардан жоғары қояды; сөйтіп өзі Құдайдай болып, Құдайдың ғибадатханасында отырып, өзін Құдаймын деп көрсетеді. 2 Салоникалықтарға 2:3, 4.

Пауылдың «күнә адамы», сондай-ақ «құрып кетудің ұлы», ол «Құдай деп аталатынның не табынатынның бәріне қарсы тұрып, өзін солардың бәрінен жоғары қоятын», сондай-ақ өз еркіне сай әрекет ететін және «өзін асқақтатып, өзін әрбір құдайдан жоғары көтеретін» «патша» да болып табылады. Екі үзінді де Рим папасына қатысты. Даниял папаның «қаһар аяқталғанша» өркендейтінін жазады, бұл ілгері басуды білдіреді. Отыз алтыншы аяттағы қаһар «белгіленген» еді. «Белгіленген» деген сөз «жаралау» дегенді білдіреді.

Папалық билік 1798 жылы өзінің «өлімші жарасын» алды, және дәл сол кезде «алғашқы қаһар» орындалып, яғни аяқталды. «Орындалу» деген сөз аяқталу немесе тоқтау дегенді білдіреді. Сегізінші тараудың он тоғызыншы аятындағы «қаһардың» соңы киелі орын мен әскер тапталуға тиіс болған мерзімнің аяқталуын білдірді. Ол 1844 жылы аяқталды, бірақ «алғашқы» қаһар 1798 жылы аяқталды.

«Соңғы ашу-ыза» б.з.д. 677 жылы Манасе патша ассириялықтар тарапынан Бабылға айдалып әкетілгеннен кейін екі мың бес жүз жиырма жыл өткен соң, 1844 жылы аяқталды. «Бірінші» ашу-ыза б.з.д. 723 жылы Исраилдің солтүстік патшалығы ассириялықтар

тарапынан тұтқындыққа әкетілгеннен кейін екі мың бес жүз жиырма жыл өткен соң, 1798 жылы аяқталды.

Даниял кітабындағы жасырын «жеті уақыт» туралы айтарымыз әлі де бар, әрі бұған келесі мақаламызда тоқталамыз.

«Лаодикиядағы қауымның періштесіне былай деп жаз: міне, Аумин, сенімді әрі шынайы Куәгер, Құдай жаратылысының Бастауы мынаны айтады: сенің істеріңді білемін; сен neither cold nor hot емессің. Суық болсаң ғой, не ыстық болсаң ғой. Ендеше, сен жылы да емес, суық та емес, жылымық болғаның үшін, сені Аузымнан түкіріп тастаймын. Өйткені сен: “Мен баймын, дәулетке кенелдім, еш нәрсеге мұқтаж емеспін”,— дейсің; бірақ өзіңнің бейшара, аянышты, кедей, соқыр әрі жалаңаш екеніңді білмейсің».

«Мұнда Жаратқан Ие бізге Өз халқын ескерту үшін Өзі шақырған қызметшілер арқылы халқына жеткізілуге тиісті хабардың тыныштық пен қауіпсіздік туралы хабар емес екенін көрсетеді. Ол тек теориялық қана емес, әрбір қырында іс жүзіндегі, практикалық хабар. Құдай халқы Лаодикиялықтарға арналған хабарда тәндік қауіпсіздік күйінде тұрғандар ретінде бейнеленген. Олар өздерін рухани жетістіктердің асқақ дәрежесіне жеттік деп сеніп, қамсыз күйде жүр. “Өйткені сен: Баймын, дәулетке кенелдім, еш нәрсеге мұқтаж емеспін, — дейсің; бірақ өзіңнің бейшара, аянышты, жарлы, соқыр әрі жалаңаш екеніңді білмейсің”».

«Адам санасына, бәрі де қате бола тұра, өздерін дұрыс деп сендіретін нық сенімнен артық қандай алдау келуі мүмкін! Адал Куәгердің хабары Құдай халқын қайғылы алдану күйінде табады, дегенмен олар сол алдануда шынайы. Олар өз жағдайларының Құдай алдында мүшкіл екенін білмейді. Өзіне айтылғандар өздерін рухани тұрғыдан жоғары күйдеміз деп мақтап жүрген кезде, Адал Куәгердің хабары олардың рухани соқырлық, кедейлік және бейшаралық деген шынайы жағдайын үрейлі әшкерелеу арқылы олардың жалған қауіпсіздігін быт-шыт етеді. Осыншалықты өткір де қатал куәлік қате болуы мүмкін емес, өйткені сөйлеп тұрған — Адал Куәгер, ал Оның куәлігі міндетті түрде дұрыс». Testimonies, volume 3, 252.